

sosalurin

telf. 147 20. 11820
box 76, 3800 Tórshavn
Útgevari: p/f sosalurin
Fyrirtaks-
og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)
Bládmenn: Høgni Djurhuus
Jóhann Mortensen
Jan Müller
Lýsingar: Árni Joensen
Uppseting: Sosalurin
Prent: Dimmalætting

Póland

BERT EITT ár eftir at Warszawa dómsstólurin góðtók Solidaritet sum frítt fakfelag er Póland nú sett í undantaksstöðu. Ákoyringarnar móti Solidaritet hava alla tíðina verið harðar men hava myndugleikarnir slaka í flestu førum eftir krøvum frá fakfelagsskipanum. At Solidaritet nakrantíð varð góðtikið sum frítt fakfelag var einki minni enn ein kolvelting tá vit hugsa um ta metan kommunistar hava á hvat sosialisma er. Frítt fakfelag í einum kommunistiskt stýrdum landi er jú óhugsandi.

MEN NÚ TOLDI kommunistiska leiðsla Pólands ikki meira. Teir eru hart kroystir av búskaparligum trupulleikum, hørðum trýsti frá landsins íbúgvum sum flestu taka undir við Solidaritet og ikki minni trýstir av stóra grannanum fyri eystan. Í Pólandi fekk fólkíð høvi til at koma til orðanna. Tey hava sagt hugsan sína um politisku skipanina og hetta líkar ikki valdsharrunum.

Í ÓTTA FYRI heilt at missa tamarhaldið á víðurskiftunum og somuleiðis í ótta fyri at fáa vitjan av stóragranna fyri eystan hevur nú hernaðareinaræði tikið valdið í landinum. Hernaðarlógir eru settar í verk, og fólkíð er hótt við deyðarevring. Forboð er sett fyri fakfeløgum, fyri fundum o.t. og fleiri fakfelagsleiðarar og fyrrverandi floksleiðarar eru settir fastir.

KOMMUNISTISKU valdsharrarnir í Pólandi geva sjálvandi øllum øðrum enn sær sjálvum ikki minst Solidaritet skyldina fyri støðuni. Um tað fer at eydnast teimum at fáa pólandingar at trúgva hesum man kortini fara at vera ógvuliga ivasamt hóast propagandaapparatið er í lagið. Sjálvandi hevur landsins leiðsla og tann skipan sum landsins íbúgvur als ikki trúgva uppá alla skyldina. Eina fólkahugsan fáa kanónirnar ikki broytt. Demokratiseringin sum er bryn fram hesar seinastu seytjan mánaðarnar vardi ikki leingi, men vónandi hevur hetta megnaðararbeiði hjá Solidaritet ikki verið til fánýtis.

Stuttaleikaskattur

Hin 8. sept. í ár legði undirritaða fyri landsstýrið uppskot t.l. lógtingslóg um avtøku av lógtingslóg um stuttaleikagjöld. Lógin skuldi sambært uppskotið galda frá 1. jan. 1982. Landsstýrið er av teirri metan, at verða stuttaleikagjöldini avtøkin, fer hetta at betra um møguleikarnar at fáa skil á dansivíðurskiftini eitt nú í hovuðsstaðnum og at medvirka til, at kvikmyndahallir ikki noyðast at lata aftur.

Málið kom longu til 1. víðgerð dagin eftir og fekk góða undirtøku, burtursæð frá, at Javnaðarflokkurin var eitt sindur reserveraður og Framburðs- og Fiskivinnuflokkurin var hart

ímóti. Málið varð síðan beint í figgjarnevndina. Aftan á drúgva víðgerð, har fundast hevði verið við Føroya gjaldstovu, Landfutan og biohallaiegarnar, varð álit lagt fyri tingið 30. nov. við meirilutatilráðing um at samtykkja uppskot landsstýrisins. Ein minniluti (Atli P. Dam) víði taka støðu í tingsalunum og ein annar minniluti (Adolf V. Hansen) kundi ikki taka undir við uppskoti landsstýrisins.

Við 2. víðgerð friggjadagin 11. dec. hendir so tað lagna, at Karin Kjølbro krevur málið aftur í nevnd. Hon sigur tað vera ov illa lýst og vil hava trygd fyri, at tann peningur til byggjan av

ungdómshúsum, sum nú verður fingin frá stuttaleikagjöldum, um lógin verður samtykt, skal útvegast á annan hátt.

Tiskil varð málið tikið av skránni, beint aftur í figgjarnevndina og høani kemur tað í fyrsta lagi aftur seinna partin í januar.

Fyri tað fyrsta er eingin vandi fyri, at studningurin til byggjan av ungdómshúsum verður stógður fyri. Í grunninum eru u. 4,5 milj. kr. og við max. 40% studningi røkkur hetta til nokur hús.

Fyri tað annað varð tað útrykkiliga sagt undir 1. víðgerð bæði av mæ og øðrum samgongumunnum, at um lógin varð samtykt,

viðmerkingar

skuldi neyðugur peningur til byggjan av ungdómshúsum setast á figgjarlógina.

Fyri tað triðja. Um Karin Kjølbro ynskti málið framt, so kundi hon orðað við partmann sin í figgjarnevndini Ova Mikkelsen at gera eitt uppskoyti, soleiðis at hon kundi taka undir við meirilutatilráðingini.

Nú uppnáddi hon at fáa málið seinkað, og øvist er, nær lógin kann koma í gildi.

Tey, sum fara sær í dans á trettanda, ella teir biohallaiegarnar, sum hava mist tolið, kunnu senda Karin Kjølbro ein sorgblíðan tanka.

Tórbjørn Poulsen

Klassastríðið í Pólandi

— reisir spurningin um sosialismu innan kommunistisku alheimsrørsluna

Moskva-revisjonistarnir í eystri sum í vestri hava líka síðan sovjetisku innrásina í Ungarn í 1956 havt alt truplari við at vinna folk fyri Moskvassocialismuni. Men tað eru ikki einans tær mongu innrásirnar, ið Sovjet-samveldið hevur framt síðan 1956, sum hava fingið fólk til at venda sær móti sosialismuni. Tað eru eisini — og tað í stóðugt vaksandi mun — innanlendisvíðurskiftini í so-nevndu socialistiskum londum, sum geva gróðrabotn fyri borgarligu anti-kommunistisku ræðumyndini. Meðan stóðan hjá Sovjet-samveldinum í alheims-málum hevur reist spurningin um altjóða stuðul millum kommunistar hevur »stóðan í Pólandi« reist spurningin um sjálva skipanina av socialistiska samfelagnum.

Póland er í búskaparligari sum politiskari krepnu — hesum eru allar stríðandi kreftir í Pólandi samdar um. Búskapurin er í afturgongd og stórir partur av fólkinum hevur mist álitið á teimum ráðandi. Hver er orsökini? Svarini hava ikki troðið.

Frá sovjetiskari síðu hevur talan verið um, at Solidaritet er stýrt av CIA og øðrum agentum fyri vesturlandskari imperialismi. Spurningurin reisir seg beinavegin: Hvussu ber tað til, at vesturlandskari skilissveinar finna so gott beiti í Pólandi?

Anti-Moskvafolk hava funnið svarið í tí, at ongín veruligur kommunistiskur flokkur er í Pólandi, men at ein bólkur av borgarum hevur tikið sær ræðið í pólska kommunistaflokkinum og í statinum. Men henda frageiðingin bindir seg so til at svara spurninginum: Hvussu kemur hetta itøkliga til sjóndar í búskaparligu og politisku skipanini í Pólandi — hvat skuldi pólski kommunistaflokkurin gjørt fyri at verið í samfjól við marxismuna-leninismuna?

Onnur hava sagt, at tað er katolska kirkjan og Vatikaníð, sum misnýta pólska arbeidaraklassan við tí í hyggju at fáa Póland at gerast lutur í kapitalistiska heiminum. Men so reisir spurningurin seg: Hvi letur pólski arbeidaraklassin seg leiða av Vatikaninum?

Eyðsýnt er, at hvussu nógv hald enn er í hvarjari einstakari frageiðing, so er hon í sjálvari sær ov grunn. Hver frageiðing er líka so góð sum hin. Men tað, sum ger munin millum marxistiska samfelagsgreining og tær mongu borgarligu, er, at marxisman finnur svarið í sjálvum samfelagsvíðurskiftunum.

Hetta týðir tó ikki, at ein avmarkað búskaparlig frageiðing er møguleg heldur. At Póland hevur verið fyri búskaparligum bakkasti hevur bara víðført, at teir samfelagsligu mótsetningarnir, sum áður stríddust í tí dulda, eru komir fram fyri at stríðast í fullum dagslýsi. At samfelagsligir mótsetningar eru í tí sosialistiska samfelagnum hava marxistar altíð sagt, og at klassastríðið missur alt liv, bert tí at arbeidaraklassin ger kolvelting hevur ongantíð verið nakar marxistiskur tanki.

Póland

Ein leið til at royna at fáa sær eina litla hylling á, hvat stríðið í Pólandi snýr seg um, er at hyggja at teimum figgjarligu og politisku krøvum sum pólski arbeidaraklassin gjøgnum faklagið Solidaritet hevur sett mótvægis pólska statinum og kommunistaflokkinum. At Solidaritet kann gera krav uppá at umboða pólska arbeidaraklassan, er tað neyvan nakar sum ivast í.

Solidaritet hevur sett krøv um og lýst verkfall fyri lønar og sosialum batum, og tey ráðandi hava í fleiri førum

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyri at fáa lesarabrev upptikin undir hesum teiginum er, at blaðstjórnin veit, hvør hevur skrivað brovini.

eftirlíkað Solidaritet í hesum krøvum tess. Ávisar lønarhækkingar eru settar í gildi, og broytingar eru eisini framdar víðvikandi arbeidsvíðurskiftunum so sum arbeidstíðini.

Men hóast Solidaritet hevur vunníð ymiskar týðandi ábøtur her og har, so hevur Solidaritet higartil ikki fingið nakað avgerandi politiskt krav igjøgnum. Solidaritet hevur so langt burturfrá valdið í landinum og verður uttan iva noytt til at herða munandi um klassastríðið, skal felagið rokka málini, tað hevur sett sær.

Solidaritet hevur í verki vunníð sær rætt til at skipa arbeidaraklassan uttan um eindina statur/ flokkur, sum fyri Solidaritet er ein týðandi politiskur sigur, men ikki á nokrum avgerandi øki, hevur Solidaritet tó fingið síni politisku krøv eftirlíkað. Hesi politisku krøv kunnu samanfatast soleiðis: Frælsið og burtur við skipaða tilknyttinum til eindina statur/ flokkur — minni statsvald, minni floksvald, meira vald til samfelagsligu kreftirnar.

Búskaparliga stýringin í Pólandi er miðsavnað í statsvaldinum; tamarhaldið á statsvaldinum hevur pólski kommunistaflokkurin — tí verður eitthvørt krav mótvægis statinum, stríð mótvægis flokkinum og eitthvørt

krav mótvægis flokkinum, stríð mótvægis statinum. Eitthvørt týðandi krav yvir hevur verður beinavegin eitt krav um politisku stýrisskipanina.

Verkføllini hjá pólska arbeidaraklassanum verða líka frá byrjanini av politisk — tí eru tey so ólik teimum, vesturlandski arbeidaraklassin vanliga setur í verk. Hóast arbeidaraklassin í vesturheiminum í stóðugt størri mun setur krøv til statin, so verða hóast alt í enn størri mun krøv sett mótvægis kapitalistunum. Pólski arbeidaraklassin verður beinavegin noyddur til at venda sær mótvægis politiska statsvaldinum, tí í Pólandi er búskapur og politikkur eitt og tað sama.

Í Pólandi er tað eindin statur/ flokkur, sum hevur tað avgerandi orðið at siga, tað ið leiðslan á virkjunum skal setast. Solidaritet hevur kravt, at tað í mista lagi verður við til at velja virkileiðslurnar, ella fær veto-rætt yvirfyri teimum persónum, sum eindin statur/ flokkur velur.

Tað er eindin statur/ flokkur, sum útarbeiða eina ætlan fyri framleiðsluna og búskapin fyri eitt ávíst tíðarskeið. Solidaritet krevur, at virkini skulu verða stýrd og leidd av arbeidararóðum, sovjetum, fyri hvørt einstakt virki — og at hesi arbeidararóð samstundis skulu vera grundarlagið fyri einum tjóðarstingi, sum síðan skal hava tað endaliga orðið at siga víðvikandi framleiðsluleiðslan.

Solidaritet vendir sær við sínum krøvum meira ella minni beinleiðis móti, at eindin statur/ flokkur hevur buktina og báðar endarnar í øllum samfelagsligum víðurskiftum. Solidaritet vendir sær móti tí skipaða einkarrættinu hjá flokkinum til at leiða, umboða og tulka krøv,

Framhald á síðu 17